

bi slovstva kot taka bila nam in svetu že predočena, bi se naj pisali essayi (saj drugega niso) o skupnem razvoju jugoslovanskih slovstev; to pa je in bi bila le ena njih stran, ni pa in ne more biti že slovstvo, kar ga je!

To se mi je zdelo potrebno enkrat povedati, ker se je hudo bati, da bomo odslej (po Karáskovem in Murkovem vzorcu) še doživeli pač kako teorijo našega slovstva, slovstvene zgodovine pa morda ne bomo videli.

Da je Murko v okviru svojega sestavka povedal vse, kar je povedal, na vzoren način, to se pri takem strokovnjaku razume in tega smo pri njem že vajeni. Da pa ni povedal vsega, kar bi si kdo želel, to leži že v bistvu njegovega načrta. Zlasti pri najnovejšem slovstvu bo pogrešal ta in oni tega in onega, morda tudi samega sebe. Jaz se v take rekriminacije ne spuščam; zaradi skupnosti z drugimi jugoslovanskimi slovstvi je slovensko moralo postati torso iz početka in v sredi: zakaj bi ne bilo torso tudi tam, kjer edino bi kak modern pisatelj želel popolnosti (za preteklost se malokateri briga!) in kjer je res nemogoče vsem ustreči, namreč v sedanjosti!...

Dr. Jos. Tominšek.

Dr. M. Murko: Geschichte der älteren südslawischen Literaturen. Leipzig, C. F. Amelang, 1908., 248 str. 8. — Cena broš. 6 K, v platno vez. K 7-20.

To je imenitna knjiga, s katero imamo lahko svoje veselje. Učeni naš rojak je tu mogel svobodno razpeti svoje peroti, da je vsestransko porabil svoje znanje na tem polju, na katerem je posebno doma. Knjiga je pisana strokovno znanstveno, a vendar živo in kar s čuvstvom, tako da se ob njej ne bistri le naš um, ampak tudi ogreva naše srce. Zato bodi knjiga vnaprej priporočena, še preden na kratko označim nje vsebino.

Po knjižnem oznanilu Amelangove tvrdke, ki je kot 5 zvezek velikega svojega podjetja („Litteraturen des Ostens“) izdala pričujočo knjigo, bi v njej pričakovali nekaj drugega: oznanja se namreč Murkova „Zgodovina jugoslovanskih slovstev“, a knjiga vsebuje de facto „Zgodovino starejših jugoslovanskih slovstev“, in Slovenci so v njej zastopani izrecno le z Brizinskimi spomeniki in s pogledom na košček narodne poezije. Svojega slovstva v ožjem pomenu torej tu ne najdemo; to za zdaj nič ne škoduje, smemo ga vsaj pričakovati v bodoče; saj ga je Murko po svojih uvodnih besedah itak nameraval spisati, a razprava o splošnih temeljih in o starejši dobi mu je tako narasla, da je bilo zanjo treba spisati posebno, baš pričujočo knjigo.

Da se je stvar tako zasukala, pozdravljam z veseljem. Prvič smo dobili to knjigo kot celoto in drugič je zdaj mogoča specialna obravnava jugoslovanskih slovstev. Da so namreč v tej knjigi zlita jugoslovanska slovstva v celoto (ki daje obenem tudi temelj, n. pr. za rusko in rumunsko slovstvo), to je povsem naravno in razbremenjuje na najlepši način početke jugoslovanskih slovstev, ki bi se v specialni podrobni obravnavi odmikali tako, da bi jih bilo težko zgrabiti. Za bodočo pravo slovstveno zgodovino pa upamo, da Murko ne bo vztrajal pri skupnosti, ampak da bo ločil tri skupine in kvečjemu v priličnih resumejih strnil skupne vezi. Ako se to zgodi, potem bomo imeli Jugoslovani izborna svoja slovstvena zgodovina: skupno tam, kjer je skupna, samostalno tam, kjer ji je bil usojen samostalen razvoj.

Pričujoča knjiga obsega bolj kulturno zgodovino nego slovstvo; to leži v predmetu samem. Iz tega se pa tudi razlaga, zakaj se v tem zvezku o Slovencih

govori vobče malo: niso pač imeli take zgodovine kakor južni bratje, ki so vsi ustanovili tudi velike države. Nekaj je krivo tega molka tudi obžalovanja vredno dejstvo, da se za zgodovino slovenskega naroda zbira šele gradivo.

Ako bi naj na kratko označil pomen in vlogo Murkove knjige, bi rekel: ona je za Jugoslovane tiste temeljne važnosti, kakor je bila nekoč za vse Slovane Krekova „Einleitung“. Sega pa vtoliko dalje nego Krekova, ker se v njej res že govori o slovstvu, dočim je ona ostala res le uvod, dasi orjaški. — Iz Murkove knjige se torej poučimo o vseh tistih vprašanjih, ki vstajajo pred jugoslovanskim slovstvenim zgodovinarjem, kadar se temeljito loti gradnje svojega posla; na prvih 20 straneh so zabeleženi splošni narodopisni in zgodovinski podatki o početkih Jugoslovanstva, ki je o njih razpravljajl seveda tudi Krek; Murko jih je le postavil na moderno stališče vede. Potem se govori o staroslovenskem slovstvu in njega sadovih; odtlej pa so slovstvene skupine razvrščene vobče po teritorijih — viden znak, kam je meril razvoj: k posameznim slovstvenim individualnostim! Boj proti skupnemu sovragu (Turku!) zopet zbliža težnje Jugoslovanov, literarno pa le deloma v snoveh, po duhu ne kdovekaj.

Da kake podrobnosti ne bi podpisali, to ne omaja zanimivi knjigi vrednosti, ki jo povečuje dodani znanstveni aparat in omogočuje njeno porabo obsežno in točno kazalo.

Dr. Jos. Tominšek.

Glasba.

„Novi akordi“. Leto VIII. Št. 4. Cena celoletno 8 K, polletno 4 K 50 h, posamezne številke 2 K. Naroča se pri založniku L. Schwentnerju. — Oceno prinesemo pozneje.

Lorenza Perosija oratorij „Rojstvo Zveličarjevo“ na koncertu „Glasbene Matice“ v Ljubljani dne 3. in 4. februarja. Ustvaril ga je Perosi l. 1899., ko mu je bilo jedva 25 let. Eminenten talent in imponujoča muzikalna narav se javljata v tem mladenskem delu. Ni v njem mogočnosti in veličastva, kakršno doni iz oratorijev kakega Bacha, Händla ali Haydna, iz maše Beethovnovne ali iz rekviemov Mozartovih in Verdijevih ter oratorijev Dvořákovih, da se oziram le na dela, ki jih je že proizvajala „Gl. Matica“, uzadovoljuje pa za to Perosi po milobnosti, s katero razodeva spokorno blaženstvo nabožnega občudovanja misterija, ki se je razkril v dejstvu rojstva Zveličarjevega. Ljubeznivost idile, ki jo nudi zgodba Kristusovega rojstva, obdana z nebeškimi spevi angelov in z zvoki pastirskih piščalk, prepleta Perosi s himnami cerkvene liturgike; s tem daje svojemu skladanju pravec v smeri razmišljanja o pomenu dejstva, ki je predmet njegovemu delu. Z epiko druží meditacijo in sili s tem k višinam askeze in obožavanja. V to mu služi njegova narav, stremeča po blagoglasju, ki so ga polni prelestni njegovi zbori, po plemenitosti, s katero se odlikujejo solistovske partije, po sferičnosti, s katero učinkuje njegov orkester v svojih hromatičnih posebnostih Perosijevi zbori so v svojem toplém polnozvočju toli krasni, toli odlični, vsekdar presenetljivi, da je le škoda, da so le redko vpleteni v ves ustroj, njegovega oratorija. Bodi le opozorjeno na velikost, s katero vpliva že pričetni kratki zbor „In nomine Jesu“ navzlic svoji homofonski enostavnosti, na cvetoči kras prisrčnega pozdrava „Ave Maria“, na energični, lapi-